

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/11/99

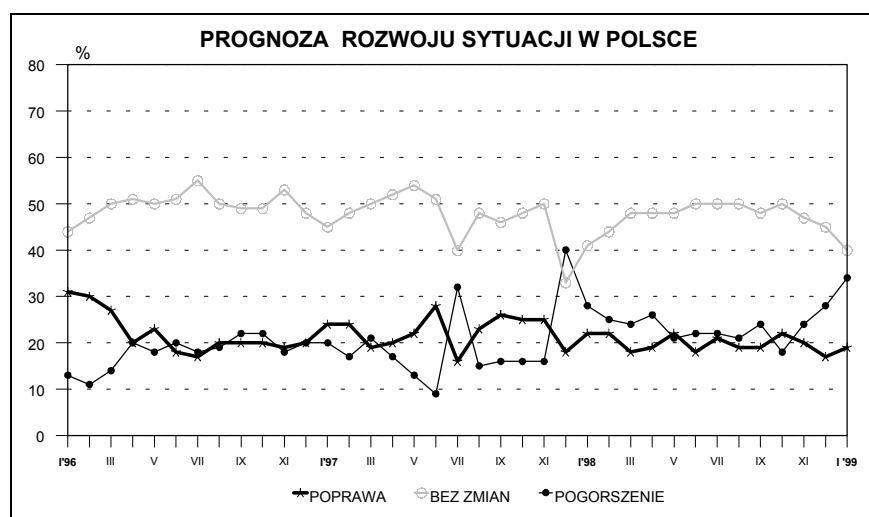
NASTROJE SPOŁECZNE W STYCZNIU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, STYCZEŃ '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ W styczniu utrzymała się odnotowana w poprzednich miesiącach tendencja do spadku nastrojów społecznych. Nieco zwiększył się krytycyzm w ocenie kierunku rozwoju sytuacji w kraju; coraz wyraźniej negatywne opinie (45%) przeważają nad pozytywnymi (38%). Niewielkiemu pogorszeniu ocen kierunku rozwoju sytuacji w kraju towarzyszy wzrost pesymizmu w ogólnych prognozach na najbliższy rok. Liczba osób przewidujących niekorzystne zmiany zwiększyła się w ostatnim miesiącu z 28% do 34%, od października '98 zaś niemal się podwoiła i obecnie jest najwyższa od grudnia '97.

- ◆ Pogorszyły się opinie respondentów o materialnych warunkach życia ich gospodarstw domowych. Odsetek osób zadowolonych z własnej sytuacji materialnej zmalał z 26% do 22% i jest obecnie najniższy od czasu objęcia władzy przez obecną koalicję. Na poziomie z grudnia pozostała liczba osób oceniających ekonomiczne warunki swoich gospodarstw jako złe (28%), natomiast odsetek badanych określających je jako średnie wzrósł z 46% do 51%.
- ◆ Sferą, której postrzeganie w ostatnim miesiącu nieco się poprawiło, zarówno jeśli chodzi o oceny, jak i prognozy, jest sytuacja w zakładach pracy. Najlepiej oceniają ich kondycję oraz najbardziej optymistycznie zapatrują się na przyszłość swoich zakładów pracownicy sektora prywatnego poza rolnictwem, natomiast zdecydowanie najgorzej - rolnicy.

Od 1 stycznia weszły w życie trzy reformy systemowe spośród czterech planowanych na ten rok. Uwaga mediów skupiona była jednak na realizacji reformy służby zdrowia, która bezpośrednio dotyka wszystkich obywateli. Sposób jej wprowadzenia spotkał się z wieloma zarzutami dotyczącymi przede wszystkim braku dostatecznej informacji o jej zasadach - nie tylko wśród pacjentów, ale także lekarzy. Źródłem obaw związanych z funkcjonowaniem zreformowanej służby zdrowia były zapewne także zastraszające się strajki anestezjologów oraz ogólne niezadowolenie i protesty środowisk lekarskich. W okresie realizacji sondażu¹ trwały w Sejmie prace nad budżetem państwa, zakończone jego przyjęciem, a ponadto powstał konflikt w koalicji AWS-UW, którego bezpośrednią przyczyną było sprzeczne ze stanowiskiem rządu głosowanie dwóch jego ministrów w sprawie rozszerzenia kompetencji Prokuraturii Generalnej.

W styczniu utrzymała się odnotowana w poprzednich miesiącach tendencja do spadku nastrojów społecznych. Niemniej jednak w niektórych wymiarach ocen i prognoz obserwujemy niewielką poprawę.

OCENY

W porównaniu z grudniem nieco zwiększył się krytycyzm w ocenie kierunku rozwoju sytuacji w kraju. Przewaga odsetka opinii negatywnych nad pozytywnymi wzrosła do 7 punktów. Przekonanie, że sytuacja w Polsce zmierza w dobrym kierunku, wyraża obecnie 38% badanych, przeciwnego zdania jest 45% ankietowanych.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (104), 6-12 stycznia '99, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1143).

Tabela 1

w procentach

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	'98											'99
W dobrym	39	37	42	43	40	40	39	42	45	43	40	38
W złym	44	43	42	38	43	40	43	40	34	39	42	45
Trudno powiedzieć	17	20	16	19	17	20	18	18	21	18	18	18

Oceny kierunku rozwoju sytuacji w kraju wiążą się z podstawowymi wyznacznikami tożsamości społecznej badanych - przede wszystkim ich statusem społeczno-materialnym oraz miejscem zamieszkania. Im badani są lepiej wykształceni i sytuowani (osiągają wyższe miesięczne dochody *per capita* w rodzinie, lepiej oceniają własną sytuację materialną), tym częściej wyrażają pozytywne opinie na temat aktualnej sytuacji w Polsce. Spośród grup społeczno-zawodowych zadowolone z kierunku, w jakim zmierza sytuacja w kraju, deklarują głównie prywatni przedsiębiorcy, kadra kierownicza i inteligencja, pracownicy umysłowi niższego szczebla, a także pracownicy fizyczno-umysłowi oraz uczniowie i studenci. Krytyczne oceny zdecydowanie najczęściej formułują rolnicy, a także robotnicy niewykwalifikowani, bezrobotni oraz renciści.

Pozytywne opinie o kierunku rozwoju sytuacji w kraju wyrażają przede wszystkim mieszkańcy dużych miast, liczących ponad 100 tys. ludności, natomiast negatywne - najczęściej mieszkańcy wsi i miasteczek do 20 tys. ludności.

Istotne znaczenie dla postrzegania sytuacji w kraju mają również poglądy polityczne badanych oraz ich preferencje partyjne. Opinie na ten temat osób o orientacji prawicowej oraz badanych identyfikujących się z lewicą stanowią niemal swoje lustrzane odbicie. Wśród ankietowanych o poglądach prawicowych aprobatą (59%) wyraźnie przeważa nad dezaprobatą (30%), wśród osób o orientacji lewicowej - odwrotnie (31% opinii pozytywnych, 52% negatywnych).

Nieduże zmiany, jakie w stosunku do grudnia odnotowujemy w ocenach sytuacji w kraju wśród zwolenników poszczególnych partii i ugrupowań, nie wpłynęły na układ opinii w tej kwestii w elektoratach. Kierunek rozwoju sytuacji w kraju zdecydowanie najlepiej

oceniają zwolennicy UW, nieco gorzej sympatycy drugiego ze współkoalicjantów - AWS. Wśród potencjalnych wyborców dwóch największych ugrupowań opozycyjnych nieco większym krytycyzmem w ocenach charakteryzują się sympatycy PSL niż SLD.

Tabela 2

w procentach

Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych	Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju								
	dobry			zły			Trudno powiedzieć		
	XI '98	XII '98	I '99	XI '98	XII '98	I '99	XI '98	XII '98	I '99
UW	78	85	79	15	8	15	7	7	10
AWS	56	64	62	27	26	21	17	10	18
SLD	41	32	33	43	50	48	16	18	19
PSL	30	27	26	51	59	52	19	14	22
Niezdecydowani, na kogo głosować	33	35	29	33	44	40	35	21	30

Wpływ orientacji politycznej na oceny aktualnej sytuacji w kraju uwidacznia się także w ich zróżnicowaniu ze względu na stosunek do rządu. Wśród zwolenników gabinetu Jerzego Buzka opinie pozytywne zdecydowanie przeważają nad negatywnymi. Natomiast wśród jego przeciwników, ale także, choć w mniejszym stopniu, wśród osób deklarujących obojętność wobec rządu wyraźnie dominują oceny krytyczne.

W porównaniu z poprzednim miesiącem nieznacznie zmieniło się na lepsze postrzeganie sytuacji politycznej w kraju. Wyraża się ono w niewielkim spadku (o 4 punkty) odsetka ocen negatywnych, przy stabilnym poziomie pozytywnych. Krytyczne opinie o sytuacji politycznej wyraża 26% badanych, natomiast dobrze ocenia ją 14% ankietowanych. Nadal największa część respondentów uważa, że sytuacja polityczna w kraju nie jest ani dobra, ani zła. Należy jednak zaznaczyć, że badanie było realizowane przed nasileniem się konfliktu w łonie koalicji rządowej, stąd też nie znalazł on odzwierciedlenia w uzyskanych wynikach.

Tabela 3

w procentach

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	'98											'99
- dobra	17	14	14	16	13	14	13	14	17	16	14	14
- ani dobra, ani zła	44	44	45	45	42	43	46	46	46	47	45	47
- zła	26	27	30	26	31	30	28	27	24	24	30	26
Trudno powiedzieć	13	15	11	13	14	12	13	13	13	13	11	13

W opiniach o sytuacji gospodarczej kraju odnotowujemy jedynie minimalne zmiany, mieszczące się w granicach błędu statystycznego. Obecnie niemal taki sam odsetek respondentów określa ją jako złą (39%), co postrzega ją niejednoznacznie - jako „ani dobrą, ani złą” (38%). Podobnie jak w grudniu, tylko 17% ankietowanych jest zadowolonych z obecnej sytuacji gospodarczej kraju.

Tabela 4 w procentach

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	‘98											
- dobra	21	18	18	21	20	19	18	19	20	19	17	17
- ani dobra, ani zła	39	40	40	37	38	34	32	38	38	36	36	38
- zła	33	36	35	35	35	39	43	37	36	39	41	39
Trudno powiedzieć	7	7	7	7	7	8	7	6	6	6	5	6

Nie zmieniły się oceny jakości życia respondentów i ich rodzin. Wskaźnik ten utrzymuje się jednak na niskim poziomie. Ponad połowa badanych deklaruje, że im i ich rodzinom żyje się „ani dobrze, ani źle”. Wśród pozostałych respondentów porównywalne są odsetki osób źle oceniających warunki swojej egzystencji (23%) i określających je jako dobre (22%).

Tabela 5 w procentach

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	‘98											
- dobrze	28	25	27	28	26	28	25	26	27	26	23	22
- ani dobrze, ani źle	51	52	53	50	53	51	54	50	53	55	54	55
- źle	21	22	20	21	21	21	21	24	20	19	22	23
Trudno powiedzieć	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0

Mimo stabilnego wskaźnika poziomu życia rodziny, pogorszyły się opinie respondentów o materialnych warunkach życia ich gospodarstw domowych. Odsetek osób zadowolonych z własnej sytuacji materialnej zmalał z 26% do 22% i jest obecnie najniższy od czasu objęcia władzy przez obecną koalicję. Na poziomie z grudnia pozostała liczba respondentów oceniających ekonomiczne warunki swoich gospodarstw jako złe (28%), natomiast o 5 punktów wzrósł odsetek badanych określających je jako średnie.

Tabela 6

w procentach

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	'98											'99
- dobre	26	25	27	29	26	27	24	26	27	28	26	22
- ani dobre, ani złe	46	45	45	44	47	47	48	44	46	46	46	51
- złe	28	30	28	27	28	26	28	30	26	27	28	28

Co ciekawe, istnieje ogromna dysproporcja między oceną kondycji ekonomicznej własnego gospodarstwa domowego a opiniami o materialnych warunkach życia ogółu ludności w Polsce. Ocena własnej sytuacji ekonomicznej jest zdecydowanie lepsza niż ocena materialnych warunków życia w wymiarze ogólnospołecznym. O ile połowa badanych określa materialną sytuację swojego gospodarstwa domowego jako średnią, o tyle większość uważa, że ludziom w Polsce żyje się źle. W ciągu ostatnich dwóch miesięcy przekonanie o złych warunkach życia Polaków jeszcze się umocniło.

Tabela 7

w procentach

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecne materialne warunki życia ludzi w Polsce. Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	XI '98	I '99
- dobre	7	4
- ani dobre, ani złe	29	28
- złe	59	64
Trudno powiedzieć	5	5

W styczniu nieco zmalął, utrzymujący się w ostatnich miesiącach ubiegłego roku na wysokim poziomie, krytycyzm w ocenie sytuacji w zakładach pracy. Poprawa postrzegania kondycji zakładów pracy, wyrażająca się przede wszystkim w spadku opinii negatywnych, widoczna jest niemal we wszystkich sektorach gospodarki. Nieco gorzej niż miesiąc temu oceniają sytuację w swoich firmach jedynie pracownicy sektora prywatnego poza rolnictwem. Niemniej jednak są oni stosunkowo najbardziej zadowoleni z kondycji swoich zakładów pracy (47% ocen pozytywnych wobec 19% negatywnych). Najgorsze opinie w tym względzie wyrażają pracownicy indywidualnych gospodarstw rolnych (tylko 3% ocen pozytywnych, natomiast 71% negatywnych).

Tabela 8

w procentach

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	'98											'99
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem) N=	581	565	586	851	577	567	541	561	569	546	572	619
- dobra	41	37	37	40	44	38	39	35	35	32	34	34
- ani dobra, ani zła	30	26	29	28	25	28	26	28	28	27	24	31
- zła	28	35	33	31	30	32	30	34	35	38	38	33
Trudno powiedzieć	2	2	2	1	1	2	5	3	2	3	4	2

Tabela 9

w procentach

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań			
	X	XI	XII	I
	'98			'99
Pracownicy sfery budżetowej				
- dobra	31	30	29	31
- ani dobra, ani zła	23	23	27	30
- zła	42	46	41	32
Trudno powiedzieć	4	1	3	6
Pracownicy sektora państwowego, publicznego				
- dobra	32	34	28	28
- ani dobra, ani zła	31	27	27	38
- zła	36	36	45	31
Trudno powiedzieć	1	3	0	4
Pracownicy spółki o własności prywatnej i państwowej				
- dobra	36	46	36	44
- ani dobra, ani zła	32	25	33	25
- zła	32	27	29	31
Trudno powiedzieć	0	2	1	0
Pracownicy sektora prywatnego poza rolnictwem				
- dobra	54	38	54	47
- ani dobra, ani zła	30	40	23	32
- zła	15	22	19	19
Trudno powiedzieć	1	0	4	2
Pracownicy indywidualnych gospodarstw rolnych				
- dobra	-	3	1	3
- ani dobra, ani zła	-	9	13	26
- zła	-	86	82	71
Trudno powiedzieć	-	1	4	0

PROGNOZY

Niewielkiemu pogorszeniu ocen kierunku rozwoju sytuacji w kraju towarzyszy wzrost pesymizmu w ogólnych prognozach na najbliższy rok. Liczba osób przewidujących niekorzystne zmiany zwiększyła się w ostatnim miesiącu z 28% do 34%, od października '98 zaś niemal się podwoiła i obecnie jest najwyższa od grudnia '97. Poprawy sytuacji w Polsce oczekuje 19% ankietowanych, natomiast nie spodziewa się zmian 40% badanych.

Tabela 10

w procentach

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	'98											'99
Poprawi się	22	18	19	22	18	21	19	19	22	20	17	19
Nie zmieni się	44	48	48	48	50	50	50	48	50	47	45	40
Pogorszy się	25	24	26	21	22	19	21	24	18	24	28	34
Trudno powiedzieć	9	10	8	9	9	9	10	9	10	9	10	7

Można przypuszczać, że na zwiększenie się pesymizmu w przewidywaniach dotyczących najbliższej przyszłości wpłynął wzrost obaw związanych z realizacją reform systemowych, w tym przede wszystkim z wejściem w życie reformy służby zdrowia.

Optymizmowi w prognozach na najbliższy rok, podobnie jak pozytywnym ocenom aktualnej sytuacji w kraju, sprzyja lepsza pozycja w strukturze społecznej: wyższe wykształcenie oraz większe miesięczne dochody przypadające na członka rodziny. Grupy o niższym statusie społeczno-materialnym: rolnicy, bezrobotni oraz emeryci i renciści najczęściej z obawą spoglądają w przyszłość.

Przewidywania na najbliższy rok są zróżnicowane także ze względu na orientację polityczną badanych. Wśród osób o poglądach prawicowych więcej jest optymistów niż pesymistów, natomiast wśród badanych identyfikujących się z lewicą dominuje opinia, że sytuacja w kraju będzie się pogarszać. W elektoratach partyjnych optymiści wyraźnie

przeważają nad pesymistami wśród zwolenników ugrupowań koalicyjnych UW i AWS, natomiast odwrotnie jest wśród sympatyków SLD i PSL, którzy zdecydowanie częściej widzą przyszłość w czarnych barwach.

Tabela 11 w procentach

Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych	Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?			
	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć
UW	44	39	15	2
AWS	38	37	21	4
SLD	16	36	43	5
PSL	5	44	48	4
Niezdecydowani na kogo głosować	24	36	28	12

Wzrost pesymizmu w ogólnych prognozach na najbliższą przyszłość wiąże się z utrwaleniem niekorzystnych tendencji w przewidywaniach dotyczących poszczególnych sfer życia. Mimo że w zasadzie stabilne pozostają prognozy dotyczące rozwoju sytuacji politycznej, z perspektywy kilku miesięcy widoczny jest wzrost obaw w tym względzie. Pogorszenia sytuacji politycznej spodziewa się 17% badanych, na poprawę liczy 15% respondentów, natomiast ponad połowa nie przewiduje zmian.

Tabela 12 w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	‘98											
- poprawi się	20	18	20	20	16	19	18	19	20	14	16	15
- nie zmieni się	50	48	54	51	50	53	52	50	53	56	55	53
- pogorszy się	15	16	14	13	17	11	14	13	12	13	15	17
Trudno powiedzieć	15	19	12	16	17	18	16	18	15	17	14	14

Utrzymuje się stosunkowo wysoki poziom obaw o pogorszenie się sytuacji gospodarczej. Odsetek pesymistów w tym zakresie jest nieznacznie wyższy niż optymistów (odpowiednio 25% i 21%). Brak istotnych zmian prognozuje 43% badanych.

Tabela 13

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	'98											'99
- poprawi się	27	24	26	29	23	25	24	24	24	21	23	21
- nie zmieni się	44	44	47	46	48	48	46	45	47	47	41	43
- pogorszy się	17	18	16	14	17	13	16	17	17	19	24	25
Trudno powiedzieć	12	14	11	12	12	14	14	13	13	13	11	11

W ostatnim miesiącu nie zmieniły się przewidywania dotyczące poziomu życia rodzin. Badani obawiający się pogorszenia swoich warunków życia (25%) nadal przeważają nad osobami mającymi nadzieję na ich poprawę (20%). Przekonanie, że respondentom i ich rodzinom będzie się żyło tak samo, wyraża 44% ankietowanych.

Tabela 14

w procentach

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinnie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	'98											'99
- lepiej	21	21	21	22	20	19	19	18	21	19	20	20
- tak samo	48	48	49	48	50	48	50	45	47	49	43	44
- gorzej	19	21	18	18	19	20	19	24	19	20	25	25
Trudno powiedzieć	11	10	12	12	11	13	12	13	13	12	12	11

Jedyną sferą, w odniesieniu do której odnotowaliśmy niewielką poprawę, są przewidywania dotyczące sytuacji w zakładach pracy. Wpłynął na to przede wszystkim wzrost liczby optymistów wśród pracowników sektora publicznego (z 10% do 22%) oraz wśród osób zatrudnionych w spółkach o własności prywatnej i państwowej (z 22% do 28%). Wśród pracowników pozostałych sektorów zaznaczył się natomiast niewielki wzrost obaw o kondycję ich zakładów pracy w najbliższym roku. Największy odsetek pesymistów w tym względzie jest wśród rolników i pracowników rolnych (63%).

Tabela 15

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I
	'98											'99
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem) N=	576	568	581	853	581	570	546	558	578	552	573	623
- poprawi się	26	25	25	25	26	22	24	20	21	18	22	22
- pozostanie bez zmian	45	45	45	44	46	46	44	46	42	46	39	41
- pogorszy się	18	19	20	22	19	19	17	22	22	25	29	25
Trudno powiedzieć	11	10	10	10	9	14	16	12	16	11	11	12

Tabela 16

w procentach

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów według terminów badań			
	X	XI	XII	I
	'98			'99
Pracownicy sfery budżetowej				
- poprawi się	17	14	24	20
- pozostanie bez zmian	43	54	42	37
- pogorszy się	22	27	25	27
Trudno powiedzieć	18	6	9	16
Pracownicy sektora państwowego, publicznego				
- poprawi się	19	18	10	22
- pozostanie bez zmian	33	48	34	37
- pogorszy się	30	23	44	25
Trudno powiedzieć	18	11	12	16
Pracownicy spółki o własności prywatnej i państwowej				
- poprawi się	18	28	22	28
- pozostanie bez zmian	48	39	33	46
- pogorszy się	25	15	30	20
Trudno powiedzieć	9	18	14	6
Pracownicy sektora prywatnego poza rolnictwem				
- poprawi się	35	24	33	28
- pozostanie bez zmian	42	51	45	51
- pogorszy się	9	16	12	11
Trudno powiedzieć	14	10	10	10
Pracownicy indywidualnych gospodarstw rolnych				
- poprawi się	-	6	6	3
- pozostanie bez zmian	-	27	33	27
- pogorszy się	-	57	56	63
Trudno powiedzieć	-	10	5	7

Styczeń nie przyniósł wprawdzie gwałtownego pogorszenia nastrojów społecznych, jednak był kolejnym miesiącem ich powolnego spadku. Od ostatniego pomiaru najbardziej pogorszyły się ogólne prognozy na najbliższy rok. Liczba osób obawiających się niekorzystnych zmian sytuacji w kraju wzrosła z 28% do 34% i obecnie jest najwyższa od grudnia '97. Źródłem wzrostu pesymizmu jest w znacznej mierze, jak można sądzić, niepokój związany z realizacją reform systemowych, w tym szczególnie brak dostatecznych informacji o zasadach reformy służby zdrowia oraz protesty lekarzy towarzyszące jej wprowadzaniu.

Sferą, której postrzeganie w ostatnim miesiącu nieco się poprawiło, zarówno jeśli chodzi o oceny, jak i prognozy, jest sytuacja w zakładach pracy. Najlepiej oceniają ich kondycję oraz najbardziej optymistycznie zapatrują się na przyszłość swoich zakładów pracownicy sektora prywatnego poza rolnictwem, natomiast zdecydowanie najgorzej - rolnicy.

Opracowała
Beata ROGUSKA

A N E K S

Tabela 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza
w dobrym czy też w złym kierunku? (%)

	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	38	45	18	1143
Płeć				
Mężczyźni	41	45	14	542
Kobiety	35	45	20	601
Wiek				
18-24 lat	35	49	15	163
25-34	46	40	14	201
35-44	41	44	15	219
45-54	36	43	21	234
55-64	32	46	22	145
65 lat i więcej	32	48	19	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	31	52	18	420
Miasto do 20 tys.	33	53	14	141
od 21 do 100 tys.	38	40	21	216
101-500 tys.	46	38	16	229
501 tys. i więcej mieszk.	49	32	18	134
Wykształcenie				
Podstawowe	30	54	16	361
Zasadnicze zawodowe	33	47	20	298
Średnie	44	38	17	379
Wyższe	54	27	20	105
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	55	25	20	79
Prac.umysł.niż.szczebła	50	29	21	122
Pracownicy fiz.-umysł.	48	41	12	95
Robotnicy wykwalifikowani	37	44	20	116
Robotnicy niewykwalifik.	32	54	14	62
Rolnicy	21	69	10	74
Pracujący na własny rach.	61	23	16	51
Bierni zawodowo				
Renciści	28	55	17	119
Emeryci	31	48	21	218
Uczniowie i studenci	48	33	18	56
Bezrobotni	26	55	20	85
Gospodynie domowe i inni	34	52	13	64
Pracuje w:				
sferze budżetowej	42	36	22	126
sekt. państw., publicznym	48	33	19	125
sp. własc. pryw. i państwa	48	43	9	103
sekt. pryw. poza rolnict.	47	35	19	191
prywatnym gosp. rolnym	21	67	12	82
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	23	63	14	244
276 - 399	33	49	18	173
400 - 549	42	42	16	246
550 - 799	43	38	18	179
Powyżej 799 zł	64	18	18	137
Ocena własnych war. mater.				
Złe	20	67	14	320
Średnie	39	41	20	577
Dobre	58	25	18	246
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	41	36	23	66
Raz w tygodniu	37	46	18	550
Kilka razy w miesiącu	41	42	16	171
Kilka razy w roku	36	47	17	257
W ogóle nie uczestniczy	38	43	19	95
Poglądy polityczne				
Lewica	31	52	17	253
Centrum	37	43	21	358
Prawica	59	30	10	280
Trudno powiedzieć	21	56	22	250

Tabela 2. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce?
Czy jest ona:

(%)

	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	47	26	13	1140
Płeć					
Mężczyźni	18	47	29	7	539
Kobiety	11	47	23	19	601
Wiek					
18-24 lat	7	64	23	6	161
25-34	13	56	23	8	201
35-44	16	47	21	16	219
45-54	17	43	28	12	234
55-64	17	36	31	16	145
65 lat i więcej	13	35	30	23	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	11	48	25	16	420
Miasto do 20 tys.	14	45	30	10	141
od 21 do 100 tys.	12	47	26	15	216
101-500 tys.	19	42	30	9	226
501 tys. i więcej mieszk.	19	51	17	13	134
Wykształcenie					
Podstawowe	9	42	28	20	359
Zasadnicze zawodowe	11	49	28	11	298
Średnie	19	49	22	10	379
Wyższe	20	46	26	8	105
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	18	53	24	4	79
Prac. umysł. niż. szczebla	21	47	21	11	122
Pracownicy fiz. - umysł.	18	58	17	6	95
Robotnicy wykwalifikowani	12	50	28	10	116
Robotnicy niewykwalifik.	16	52	14	18	62
Rolnicy	7	46	29	18	74
Pracujący na własny rach.	19	60	12	8	51
Bierni zawodowo					
Renciści	15	30	34	20	119
Emeryci	12	38	31	19	218
Uczniowie i studenci	9	53	32	6	54
Bezrobotni	7	53	22	18	85
Gospodynie domowe i inni	15	46	32	6	64
Pracuje w:					
sferze budżetowej	17	44	25	14	126
sekt. państw., publicznym	22	49	24	5	125
sp. właśc. prywat. i państwa	15	53	23	9	103
sekt. prywat. poza rolnict.	18	58	15	10	191
prywatnym gosp. rolnym	4	46	30	20	82
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	10	40	31	19	244
276 - 399	13	50	25	12	173
400 - 549	17	44	25	14	246
550 - 799	15	51	23	11	177
Powyżej 799 zł	23	46	24	7	137
Ocena własnych war. mater.					
Złe	8	42	35	14	320
Średnie	14	48	23	14	577
Dobre	21	50	19	10	244
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	20	36	25	19	66
Raz w tygodniu	16	46	26	12	550
Kilka razy w miesiącu	13	55	18	15	171
Kilka razy w roku	13	47	28	12	257
W ogóle nie uczestniczy	7	44	33	17	92
Poglądy polityczne					
Lewica	13	43	37	8	253
Centrum	11	54	26	8	358
Prawica	26	51	17	7	278
Trudno powiedzieć	7	37	23	33	250

Tabela 3. Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:

	(%)			
	złe	ani dobre, ani złe	dobrze	Liczba osób
Ogółem	28	50	22	1143
Płeć				
Meżczyźni	29	52	19	542
Kobiety	27	49	24	601
Wiek				
18-24 lat	27	47	26	163
25-34	27	49	24	201
35-44	30	45	25	219
45-54	26	54	19	234
55-64	27	55	18	145
65 lat i więcej	31	53	17	181
Miejsce zamieszkania				
Wieś	38	50	12	420
Miasto do 20 tys.	30	46	24	141
od 21 do 100 tys.	21	55	23	216
101-500 tys.	21	51	28	229
501 tys. i więcej mieszk.	17	50	32	134
Wykształcenie				
Podstawowe	41	45	14	361
Zasadnicze zawodowe	28	56	16	298
Średnie	20	52	28	379
Wyższe	13	47	40	105
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	15	42	42	79
Prac. umysł. niż. szczebla	16	48	36	122
Pracownicy fiz. - umysł.	12	63	25	95
Robotnicy wykwalifikowani	25	57	18	116
Robotnicy niewykwalifik.	35	50	15	62
Rolnicy	49	46	5	74
Pracujący na własny rach.	8	51	40	51
Bierni zawodowo				
Renciści	36	56	7	119
Emeryci	27	56	17	218
Uczniowie i studenci	8	46	46	56
Bezrobotni	62	27	11	85
Gospodynie domowe i inni	39	46	15	64
Pracuje w:				
sferze budżetowej	25	50	25	126
sekt. państw., publicznym	18	53	29	125
sp. własc. pryw. i państwa	17	61	22	103
sekt. pryw. poza rolnict.	16	49	36	191
prywatnym gosp. rolnym	54	43	3	82
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	60	38	2	244
276 - 399	35	57	8	173
400 - 549	23	57	20	246
550 - 799	14	58	28	179
Powyżej 799 zł	5	37	58	137
Ocena własnych war. mater.				
Złe	100	0	0	320
Średnie	0	100	0	577
Dobre	0	0	100	246
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	27	48	25	66
Raz w tygodniu	28	51	21	550
Kilka razy w miesiącu	24	55	20	171
Kilka razy w roku	30	50	20	257
W ogóle nie uczestniczy	30	42	28	95
Poglądy polityczne				
Lewica	28	49	23	253
Centrum	25	54	21	358
Prawica	20	54	26	280
Trudno powiedzieć	40	44	16	250

Tabela 4. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?

	(%)				
	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	19	40	34	7	1143
Płeć					
Mężczyźni	19	42	34	4	542
Kobiety	19	38	34	9	601
Wiek					
18-24 lat	18	44	31	7	163
25-34	26	41	26	8	201
35-44	18	46	31	4	219
45-54	15	38	42	4	234
55-64	17	37	40	7	145
65 lat i więcej	19	31	36	14	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	15	40	36	9	420
Miasto do 20 tys.	22	41	33	4	141
od 21 do 100 tys.	21	35	36	8	216
101-500 tys.	19	46	32	3	229
501 tys. i więcej mieszk.	24	35	32	9	134
Wykształcenie					
Podstawowe	16	38	36	9	361
Zasadnicze zawodowe	14	42	38	6	298
Średnie	22	39	32	6	379
Wyższe	30	40	26	4	105
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	28	39	25	7	79
Prac. umysł. niż. szczebla	26	37	31	6	122
Pracownicy fiz. - umysł.	22	50	23	5	95
Robotnicy wykwalifikowani	20	47	28	4	116
Robotnicy niewykwalifik.	17	39	37	8	62
Rolnicy	6	40	47	7	74
Pracujący na własny rach.	14	50	35	1	51
Bierni zawodowo					
Renciści	15	35	43	7	119
Emeryci	19	28	41	12	218
Uczniowie i studenci	35	38	18	9	56
Bezrobotni	8	44	42	5	85
Gospodynie domowe i inni	16	48	31	5	64
Pracuje w:					
sferze budżetowej	24	38	31	8	126
sekt. państw., publicznym	21	47	28	4	125
sp. właśc. pryw. i państwa	29	40	28	4	103
sekt. pryw. poza rolnict.	18	49	30	4	191
prywatnym gosp. rolnym	5	39	51	6	82
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	11	35	49	6	244
276 - 399	17	45	32	7	173
400 - 549	22	42	31	6	246
550 - 799	22	42	30	6	179
Powyżej 799 zł	32	39	23	6	137
Ocena własnych war. mater.					
Złe	8	37	47	8	320
Średnie	20	38	35	7	577
Dobre	30	47	17	6	246
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	20	34	33	12	66
Raz w tygodniu	22	37	34	7	550
Kilka razy w miesiącu	17	46	31	6	171
Kilka razy w roku	16	38	39	6	257
W ogóle nie uczestniczy	14	49	28	8	95
Poglądy polityczne					
Lewica	17	39	42	3	253
Centrum	16	41	38	5	358
Prawica	34	40	22	4	280
Trudno powiedzieć	10	38	35	17	250

Tabela 5. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:

	(%)				
	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	53	17	14	1140
Płeć					
Mężczyźni	16	58	17	9	539
Kobiety	14	49	18	19	601
Wiek					
18-24 lat	13	64	14	9	161
25-34	19	58	15	9	201
35-44	12	59	16	13	219
45-54	19	51	17	13	234
55-64	15	41	26	18	145
65 lat i więcej	14	43	19	24	181
Miejsce zamieszkania					
Wieś	10	55	16	18	420
Miasto do 20 tys.	22	48	21	9	141
od 21 do 100 tys.	18	48	17	17	216
101-500 tys.	18	57	17	9	226
501 tys. i więcej mieszk.	17	55	18	10	134
Wykształcenie					
Podstawowe	13	46	18	23	359
Zasadnicze zawodowe	17	56	16	12	298
Średnie	16	56	17	11	379
Wyższe	16	59	20	5	105
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	13	60	22	5	79
Prac.umysł.niż.szczebła	15	61	13	11	122
Pracownicy fiz.-umysł.	14	57	24	5	95
Robotnicy wykwalifikowani	18	52	13	17	116
Robotnicy niewykwalifik.	21	49	14	16	62
Rolnicy	6	56	21	16	74
Pracujący na własny rach.	18	62	9	11	51
Bierni zawodowo					
Renciści	14	44	19	23	119
Emeryci	16	41	23	20	218
Uczniowie i studenci	25	61	9	5	54
Bezrobotni	15	55	17	14	85
Gospodynie domowe i inni	15	66	10	9	64
Pracuje w:					
sferze budżetowej	17	52	20	11	126
sekt. państw., publicznym	18	55	18	9	125
sp. własc. pryw. i państwa	15	58	15	12	103
sekt. pryw. poza rolnict.	16	61	13	9	191
prywatnym gosp. rolnym	7	55	21	16	82
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	9	52	19	20	244
276 - 399	14	58	20	8	173
400 - 549	18	49	16	17	246
550 - 799	23	42	18	16	177
Powyżej 799 zł	16	65	14	5	137
Ocena własnych war. mater.					
Złe	10	48	25	17	320
Średnie	16	55	16	14	577
Dobre	22	56	10	11	244
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	14	47	22	17	66
Raz w tygodniu	16	55	16	13	550
Kilka razy w miesiącu	21	47	16	16	171
Kilka razy w roku	11	56	19	14	257
W ogóle nie uczestniczy	13	52	19	17	92
Poglądy polityczne					
Lewica	16	51	24	8	253
Centrum	13	56	19	12	358
Prawica	22	59	11	8	278
Trudno powiedzieć	11	44	14	31	250

Tabela 6. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:

	(%)				
	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	22	41	25	12	623
Płeć					
Mężczyźni	22	41	27	9	341
Kobiety	22	42	22	15	282
Wiek					
18-24 lat	16	48	28	7	73
25-34	27	45	18	10	147
35-44	24	39	23	14	183
45-54	20	39	29	12	171
55-64	20	38	35	7	39
65 lat i więcej	2	40	23	34	10
Miejsce zamieszkania					
Wieś	18	36	35	11	216
Miasto do 20 tys.	27	38	26	10	79
od 21 do 100 tys.	23	47	17	13	115
101-500 tys.	20	44	25	11	130
501 tys. i więcej mieszk.	29	46	10	14	83
Wykształcenie					
Podstawowe	8	39	41	12	107
Zasadnicze zawodowe	24	44	20	12	193
Średnie	24	42	21	13	243
Wyższe	32	37	25	6	81
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	25	35	32	8	77
Prac. umysł. niż. szczebla	31	34	19	16	122
Pracownicy fiz. - umysł.	18	61	13	8	94
Robotnicy wykwalifikowani	21	47	20	11	114
Robotnicy niewykwalifik.	17	45	18	20	61
Rolnicy	3	30	60	7	73
Pracujący na własny rach.	42	41	12	5	49
Bierni zawodowo					
Renciści	29	15	52	4	8
Emeryci	6	45	27	22	18
Bezrobotni	0	0	51	49	3
Gospodynie domowe i inni	100	0	0	0	3
Pracuje w:					
sferze budżetowej	20	37	27	16	122
sekt. państw., publicznym	22	37	25	16	123
sp. właśc. prywat. i państwa	28	46	20	6	99
sekt. prywat. poza rolnictw.	28	51	11	10	186
prywatnym gosp. rolnym	3	27	63	7	74
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	10	30	45	15	119
276 - 399	19	43	28	11	101
400 - 549	25	44	21	9	132
550 - 799	27	45	15	13	97
Powyżej 799 zł	26	50	14	10	90
Ocena własnych war. mater.					
Złe	10	29	45	16	141
Średnie	23	45	23	10	325
Dobre	31	45	12	12	157
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	13	52	22	13	23
Raz w tygodniu	25	36	27	12	282
Kilka razy w miesiącu	21	52	16	11	100
Kilka razy w roku	17	44	29	10	172
W ogóle nie uczestniczy	28	37	19	16	46
Poglądy polityczne					
Lewica	26	38	23	13	159
Centrum	18	42	29	11	224
Prawica	29	41	22	8	144
Trudno powiedzieć	15	47	22	15	97